

ТАРАС ШЕВЧЕНКО ЖИВЕ І ПРОМОВЛЯЄ...

Зважаючи на доленосні і бурхливі події в Україні, бачимо, що Шевченко, як і ота трагічна новоявлена хрещатичка Небесна Сотня сучасних юних героїв гордої і незламної країни, полегла на Майдані незалежності, живе посеред нас, додає сміливості і впевненості у боротьбі з нашими відвертими і прихованими ворогами.

Тарас Шевченко для України і в Україні житиме вічно. Він сьогодні, як ніколи, органічно злився зі своїм великим, нескореним народом і твердо стопає повсюдно у вільній державі, підсвідомо і свідомо через уста кожного із мучеників нації незалежно від віку промовляє до кривдників:

...не втечете

І не сховається; всюди

Вас найде правда-мста; а люде

Підстерезуть вас на тоте ж,

Уовлять і судить не будуть,

В кайдани туго окують,

В село на зрище приведуть...

(*"Осія. Глава XIV"*).

Безневинне Шевченкове страждання – це символ довгих років розп'яття, винищення українського народу. Мучеництво Кобзаря зробило його особистістю просвітленою і наскрізь просякнutoю страшними передчуттями апокаліптичності і невідворотності найжахливіших сценаріїв у долі України на багато століть:

Погибнеш, згинеш, Україно,

Не стане знаку на землі...

(*"Осія. Глава XIV"*).

На противагу цим словам митець напише й такі, де беззапечно віритиме в торжество правди і справедливості:

Чи буде правда меж людьми?

Повинна быть, бо сонце стане

І осквернену землю спалить.

(*"О люди! Люди небораки!"*).

Поет, перебуваючи в 1843 і 1845 рр. в Чигирині, висловить свої найгірші і найбурхливіші почуття щодо сплюндрованості центру козацької слави в XVII–XVIII століттях, перетворення його на пустку в 1793 році під час приєднання до Російської імперії:

Гетьмани, гетьмани, якби-то ви

встали,

Встали, подивились на той Чигирин,

Що ви будували, де ви панували!

Заплакали б тяжко, бо ви б не пізнали

Козацької слави убогих руйн.

(*"Гайдамаки"*).

Кобзареві надзвичайно гірко болітиме втрата величчя козацьких вольностей через нерішучість і недалекоглядність українських кержманів. Цьому періоду виразник споконвічних прагнень до волі українського народу присвятить і високохудожні полотна (*"Дари в Чигирині"*, *"Чигирин з Суботівського шляху"*, *"Чигиринський дівочий монастир"*), і літературні (*"Чигирине, Чигирине..."*, *"Холодний Яр"*, *"За що ми любимо Богдана"*, *"Розрита могила"*). Великий будитель приспаної, а почасти й деформованої психіки українця все-таки, як зазначив представник "розстріляного відродження", літературознавець Сергій Єфремов, "відкрив віко нашої труни, яке опричники Російської імперії забрили цвяхами". Сьогодні в цій труні за сотні літ з Божої ласки воскресла Україна, заплативши за це сотнями людських життів і пролітою святою кров'ю мучеників і героїв. Шевченко, опоетизовуючи гірке і драматичне минуле України, робив зриму проек-

цію на її майбутнє. Тож тому його так боялися і так не бажали чути його закличні молитви, послання, подражання. Сьогодні у світі реально ожив ще один народ, красивий і сповнений гідності, який із подивом упізнав себе, ідентифікував себе не тільки з давньою славою, не тільки із кров'ю землі, по якій ходив сотні літ; цей народ, незважаючи на зовнішні загрози, вторгнення на початку XXI ст. ворожих військ з боку північного сусіда на територію мирної суверенної країни, не-

Т. Шевченка
200

знову колонізувати вільний народ і псевдовладомощами, які люблять "на братові шкуру, а не душу". Нарешті не скиглимо, а безстрашно долаємо небезпеки, крокуючи через пекло вогню покидьків союзу, скидаємо полуду зі своїх очей і виходимо на дорогу звільнення себе від всяких лжесвобод, лжегарантій, від фальшивої ідеї "єдиного славянського русского мира". Давнім катам і катам сьогоднішнім Шевченко передбачить фатальний вирок у вірші *"Осія. Глава XIV"* з надією, що в недалекому майбутньому безжалісні кривдники його народу понесуть справедливе покарання, що вільні люди згодом "на хресті отім без ката і без царя вас, біснுவатих, розтнуть, розірвуть, розіпнуть, і вашей кровію, собаки, собак напоять..."

Роздумуючи над багатьма долями талановитих і великих, все більше розумієш, що поява Шевченка на духовному просторі України є таємничою і не поясненою до кінця загадкою. Діях, мислитель, непокірний і не здатний до пристосування, вислугування перед високими владомощами не зникає з поля зору ані тих, кого цікавить феномен людської наповненості і швидкої реакції на навколишнє, ані тих, кому заклички Шевченка можуть видаватися не зовсім збагненими. Шонайдивніше те, що значення постаті великого творця з роками все наполегливіше починає усвідомлювати народ для себе, а творам його надається нове звучання. Незважаючи на століття, ця постать жива. Вона приймається і людьми високоосвіченими, і тими громадянами, які далекі від освіти, але найзаповітнішими для них виступають не лише почуття власної свободи і людської гідності, але й гідність всієї великої країни і її народу.

Шевченкове життя – символ тернистого шляху боротьби за свободу. Воно постало перед українцями живим прикладом того, як можна крок за кроком звільнитися з полону пригнобленості, зневіри, комплексу меншовартості і національної депресії. Минають роки, століття, а гострота і сила Шевченкового слова живе. Дух свободи, людської гідності – найвеличніших вселюдських понять – через віки випробувань, пережитих Кобзарем, приходять до українців і додають їм упевненості у власному самоствердженні. Євген Сверстюк у книзі *"Шевченко і час"* розглядає поетову нескореність не лише перед доносами, які завжди заохочувала деспотична система, не лише незламність перед переслідуваннями, але й містичну внутрішню міць у вірі у свою витривалість і жертвовність, перебуваючи так близько перед вогнем небезпеки: *"Гюґо писав свої памфлети на Наполеона Маленького в еміграції у Брюсселі. Гайне свою сатиру "Німеччина" – в Парижі, а викуплений з кріпацтва поет у країні споконвічного деспотизму витлумачив собі поняття волі так широко, що написав свою поему "Сон" в Академії мистецтв – навпроти царського палацу"*.

Шевченкове слово адресоване читачеві чистому серцем, впевненому у своїй позиції. Живе Кобзареве слово аж надто не до вподоби обивателям, людям аморфним, схильним до рабства, без чіткої позиції там, де потрібно про неї заявити, холюям, які в найдраматичніші моменти сучасної

історії хочуть служити всім, заявляючи про свою нейтральність, хоч насправді підтримують зло, неправду і деспотизм. Такі люди клянуться навіть у любові і пошані до Шевченкової творчості, але щоб без гостроти, "чтобы шото лёгенькое, чтобы не напрягало", лиш би не промовляло до совісті, не зачіпало проблеми честі і безчестя, проблеми чесності перед власним "я". Не один промовець, виходячи на сцену, зронює лжесльозу від Шевченкового *"Садка вишневого коло хати"*, від гудіння хрущів і ще від багатьох його "іння". Звичайно, так найлегше уникнути для себе того, що зачепить приспану совість, будитиме від сну байдужості. Натомість мало хто наслідиться цитувати ті слова, в яких автор порушує проблему національного сорому, гідності, честі і відповідальності перед власним народом:

Раби, підножки, грязь Москви,

Варшавське сміття – ваші пани,

Ясновельможні гетьмани.

Чого ж ви чванитесь, ви!

Сини сердешної України!

Що добре ходите в ярмі,

Ще лучше, як батьки ходили!

(*"І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнє посланіє"*).

Шевченко – дуже незручна особистість і для проімперських сил, і для лицемірних правителів, які, тримаючи одну руку на Євангелії, начебто присягають на вірність рідному народові, обіцяючи мир і стабільність, а другою рукою видають патрони для вбивства мирних громадян. Належачи до Кирило-Мефодіївського братства, Великий Кобзар, як і його приятель Микола Костомаров, вважали за свій обов'язок заявляти про найтрагічніші сторінки історії України, як от: про ліквідацію Запорозької Січі, поділ нашої держави між Польщею та Росією в XVII ст. У *"Законі Божому"*, написаному М. Костомаровим, здійснений аналіз основних проблем, що призвели до переживання найсумніших періодів: Україна "попалась у неволю, бо вона по своїй простоті не пізнала, що там був цар московський, а цар московський усе рівно було, що ідол і мучитель". Ідеї, проголошені Миколою Костомаровим, суголосні із творами Тараса Шевченка. Це стосується поезії *"Іржавець"*, *"Розрита могила"*, антиімперської поеми-комедії *"Сон"*. За словами Івана Франка, ця поема – "се велике оскарження "темного царства" за всі теперішні й минувші кривди України".

Мотиви загребуності, агресивного ставлення до України з боку Російської імперії, неготовності і небажання прийняти її вільною, розцінення її як загрози поваленню споконвічного деспотизму звучать сьогодні не менш гостро й злободенно. Сцени невисницьких випадів щодо нашої держави, про які писав і томився в тюрмах Тарас Шевченко, вражають не лише українців, але й весь цивілізований світ. Тож творчість українського митця, 200-річчя від дня народження якого ми відзначаємо, тим і є такою важливою для нас, що він, пишучи про минуле України, передірк нам наше майбутнє.

Михайло Кушлага,
викладач кафедри української мови,
літератури та культури

СЬОГОДНІ В НОМЕРІ:

1 **Т.Г. Шевченко живе і промовляє...**

2 **З історії створення пам'ятника Т.Г. Шевченку в Києві**

3 **Твори Т.Г. Шевченка в українських літературних альманахах**

2 **Ювілей**
3 **Т.Г. Шевченка і студентські заворушення в Києві 100 років тому**

4 **"Кобзар" із Женеви**

.....
Студентська конференція
.....

Календар заходів у НТУУ "КПІ" до 200-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка

З історії створення пам'ятника Тарасу Шевченку в Києві

Пам'ятник Тарасу Шевченку в Києві вже давно став центром будь-яких заходів, пов'язаних з ім'ям Великого Українця і, водночас, одним із символів столиці. Утім, все ж таки не так давно, як можна було б подумати, знаючи про ту глибоку шану, з якою ставиться наш народ до Тараса Шевченка. Пам'ятник навпроти "червоного" корпусу Київського національного університету, який також носить ім'я Тараса Шевченка, було відкрито 6 березня 1939 року – рівно 75 років тому. Відкрито з п'ятої спроби, після тривалої боротьби за саму можливість такого увічнення пам'яті Шевченка!

Узагалі, перший у світі пам'ятник-погруддя Шевченку створив у 1899 р. відомий російський скульптор Володимир Беклемішев у Петербурзі. Цей бюст придбала сім'я відомих українських громадських діячів і меценатів Алчевських і встановила у своєму садку перед будинком у Харкові, замінивши при цьому глухий паркан низенькими ґратами (нині цей бюст експонується в музеї Т. Г. Шевченка в Києві).

А от ідея щодо створення великого пам'ятника в Києві почала широко обговорюватися в середовищі демократично налаштованих жителів "Південно-Західного краю" та їх земляків в інших містах Російської імперії на початку ХХ століття. Виникла вона у зв'язку з наближенням 50-річчя з дня смерті (1911 рік) та 100-річчя з дня народження Шевченка (1914 рік). Чи не першими на практичні рейки поставили справу жителі Полтавщини: у 1904 році з ініціативи Золотоніського земського зібрання розпочалося збирання коштів на такий пам'ятник. Ініціатива набула розголосу, і свої кошти на спорудження монумента почали надсилати українці, що жили в усіх усюдах Російської імперії. У вересні 1905 року за рішенням Міської думи в Києві було організовано Особливий комітет із спорудження пам'ятника Т. Г. Шевченку. Комітет сформував журі з проведення конкурсу на кращий проект пам'ятника, до складу якого, до речі, увійшов і викладач КПП, уславлений український художник Микола Пимоненко. Головою журі було обрано відомого скульптора, автора пам'ятника Івану Котляревському в Полтаві Леоніда Позена.

Плани щодо відзначення столітнього ювілею "музицького поета" влаштовували далеко не всіх. Очілників держави і чиновників різних рангів непокоїло, що відзначення століття Шевченка може набути політичного забарвлення і навіть перерости в антиурядові виступи. Як засвідчило життя, ці побоювання таки справдилися, але великою мірою їх причиною були недолугі рішення і дії самої ж влади, яка нахлегла і, часом, підступно чинила перепони в організації урочистостей. Активно перешкоджали увічненню пам'яті Шевченка і представники деяких громадських організацій правомонархічного спрямування. Цих вірних слуг режиму надзвичайно болісно уразив, наприклад, той факт, що на перший конкурс на кращий проект пам'ятника Шевченку в 1909 році прийшло 64 роботи, тоді як на конкурс із створення пам'ятника імператору Олександрові ІІ, що у той же період проходив у Києві, – лише 20.

Утім, попри велику кількість надісланих проектів, жоден з них журі не задовольнив. Тому невдовзі був оголошений новий конкурс. 15 лютого 1911 року журі, яке тепер очолював відомий український художник Опанас Сласт'юн, розглянуло 46 поданих проектів, і знов-таки, переможець не визначило. Першу премію не дали нікому. Другу було присуджено викладачу мистецької школи в Києві та керамічного техніку-

му в Миргороді Федору Балавенському, третю – учневі Сласт'юна скульптору Михайлові Гаврилку.

Тим часом у місті точилася боротьба за місце для пам'ятника. Члени клубу російських націоналістів зчинили галас, що, мовляв, на Михайлівській площі перед "російським навчальним закладом" (там розміщувалося Перше реальне училище) не можна ставити пам'ятника діячеві, який усе життя був во-

Відкриття пам'ятника Т. Г. Шевченку в Києві, 1939 р.

рогом монархії, і запропонували встановити там пам'ятник княгині Ользі. Урешті-решт міська влада прийняла рішення, що монумент Шевченку, на який вже було дано "височайший" дозвіл, споруджуватиметься на перетині вулиць Караваєвської та Великої Васильківської (нині – площа Л. Толстого). Це виглядало як знущання: майже навпроти майбутнього пам'ятника розташовувалися Караваєвські лазні, неподалік містилася редакція правомонархічної газети "Киевлянин", навколо були розсипані неохайні дрібні крамнички. Тому Об'єднаний комітет з таким рішенням не погодився. Різко проти нього висту-

пила і українська громадськість: на адресу київських владців, членів Об'єднаного комітету і до київських газет пішли листи та звернення, автори яких не лише обурювалися, але й пропонували свої варіанти розміщення монумента. Урешті-решт Комітет зупинився на двох варіантах. Основним було обрано місце на дніпрових кручах Петровської алеї, за відомим патонівським парковим містком, запасним – Володимирську гірку навпроти Олександрівського костелу. Проте Міська дума наполягла на своєму.

Що ж до проекту Балавенського, який Об'єднаний комітет запропонував автору доопрацювати, то вписати його в простір Караваєвської площі той не спромігся, чи, радше, не схотів. Тож було оголошено черговий, третій за ліком конкурс. Його результати були розглянуті в грудні 1912 року. Жоден з 37 проектів журі також не підтримало. Тому в травні наступного року Об'єднаний комітет знов оголосив конкурс і особисто запросив до участі в ньому найвідоміших українських і закордонних скульпторів. Підбиття його підсумків відбулося в лютому 1914 року. Журі на-решті визначилося і рекомендувало після донесення деяких змін спорудити пам'ятник за проектом російського скульптора Леоніда Шервуда. Але Комітет, склад якого, так само як і склад журі, кілька разів оновлювався, цього рішення не затвердив і переможцем оголосив італійського майстра Антоніо Шіортіно, проект якого з самого початку зазнавав серйозної критики як з боку фахівців, так і від представників патріотично налаштованих киян. Це надзвичайно обурило частину його членів. "Враховуючи, що рішення Комітету у засіданні 3-го лютого 1914 року про встановлення пам'ятника за проектом п. Шіортіно, який не має, на нашу думку, жодних художніх достоїнств, – написали у своєму листі до голови Об'єднаного комітету уславлений історик, мистецтвознавець і громадський діяч, директор Міського музею Микола Біляшівський та відомий архітектор і художник Василь Кричевський, – є образою і наругою над пам'яттю поета-художника, ми, не бажаючи брати участь у такій ганебній справі, просимо не вважати нас більше членами Комітету".

Проте справа зрушила з місця, і Шіортіно отримав замовлення на виготовлення пам'ятника в Римі з наступним перевезенням його до Києва. Та не судилося – невдовзі почалася Перша світова війна, і все, пов'язане з українським життям, потрапило під заборону.

"Історичну справедливість" відновили більшовики в 1919 році, які згідно з ленінським планом "монументальної пропаганди" скинули пам'ятник княгині Ользі на Михайлівській площі, а на його місці встановили гіпсове погруддя Шевченка роботи скульптора Бернарда Кратко. Втім, простояв цей бюст зовсім невдовго і був знищений чи то денікінцями, чи то польськими солдатами під час однієї із змін влади у Києві.

І лише, як сказано вище, у 1939 році, з нагоди відзначення століття історії Кобзаря пам'ятник йому було встановлено в Києві. Авторами його стали скульптор Матвій Манізер, архітектором – Євген Левінсон. Тут уже можна говорити про історичну справедливість без усяких лапок: пам'ятник встановлено на тому самому місці, де до революції стояв пам'ятник Миколі І – найлютішому ворогу будь-якої незалежної думки й головному мучителю і гонителю Тараса Шевченка.

Дмитро Стефанович

Ювілей Т. Г. Шевченка і студентські

Кожен народ має своїх генії, і кожний народ має право на їх вшанування – чи може, здавалося б, бути інакше? Проте століття української бездержавності дали немало свідчень того, що таке вшанування влада може розцінювати як злочин. Одне з найяскравіших припадає на рік 1914.

Готуватися до сторіччя Тараса Шевченка українці Російської імперії почали задовго до ювілейних днів. Особливо активно підготовчу роботу до вшанування пам'яті Великого Кобзаря проводили київські громадські діячі, науковці, вчителі народних училищ, журналісти, і, звісно ж, студенти. Ще за кілька місяців до ювілейної дати в київських газетах почали з'являтися матеріали, присвячені цій події. У стовпчиках хронік щодня друкувалися повідомлення про заходи і кроки навчальних закладів, громадських об'єднань, театрів, гуртків щодо організації урочистостей, перевидання літературних творів та альбомів малюнків Шевченка, постановки вистав і концертів тощо.

Проте не залишилися байдужими до цієї дати й провладні та відверто чорносотенні видання. З номера в номер почали публікуватися брехливі й, найчастіше, безглузді статті та замітки, що паплюжили творчість і саму пам'ять Кобзаря та звинувачували українську спільноту в підготовці на 25–26 лютого (тобто на 9–10 березня за новим стилем, на які припадають день народження і день смерті Т. Г. Шевченка) "гайдамацького повстання". "Чесні російські патріоти" не обмежувалися лише газетною полемікою. До органів центральної влади імперії бруд-

ним потоком линули доноси на "мазепинців"-сепаратистів та їхню підривно-діяльність. Відповідь не забарилася. У січні 1914 року міністр внутрішніх справ Микола Маклаков підписав циркуляр, яким по всіх губерніях імперії заборонив "публічне чествовання малоросійського писателя Тараса Шевченка", всілякі його публічні вшанування та видання і поширення "тенденційної літератури".

Не залишився осторонь і Святейший Синод: він заборонив служити у церквах 25 лютого панахиди "по рабу Божому Тарасу", які до того правилися 50 років поспіль!

Місцеві керівники різного штибу сприйняли циркуляр та відомчі розпорядчі акти як безпосереднє керівництво до дії. Попереду всіх тут було начальство київське: скажімо, попочителю київського навчального округу своїм циркуляром заборонив учням середніх навчальних закладів брати участь у будь-яких вшануваннях Шевченка, а міський інспектор народних училищ наказав вилучити з бібліотек літературу про Україну, комітет у справах друку наклав арешт на підготовлене до ювілею перевидання "Кобзаря" тощо. Заборонили навіть відправу на могилі Т. Шевченка в Каневі!

Напередодні ювілейної дати до керівництва київських вищих навчальних закладів були направлені урядові телеграми з вимогою "озаботитися надлежащими мерами обеспечить спокойствие [в] этот день".

Заборонні заходи, як це найчастіше і буває, викликали протилежний ефект. Обурювалася тепер не лише

учнівська молодь, за живе зачепили й широку масу українського населення міст та селян – "уже молитися не дають!" Однак найрадикальніше виступили представники українських громадських організацій і студентства. Зразу після виходу циркулярів було сформовано коаліційний страйковий комітет, який почав готувати панахиду, але вже не церковну, а громадську, і страйк. Начальник Київського губернського жандармського управління полковник Шредель доповідав директору Департаменту поліції Белецькому у Петербург:

"...Руководители украинского движения объединились с другими противоправительственными организациями и приступили к выработке плана устроения уличных демонстраций на 25 и 26 февраля, направив все свои усилия к привлечению к этим активным выступлениям студенчества г. Киева.

"...Среди студенчества образовался особый временный комитет по организации таковых выступлений, в который вошли представители инородческих землячеств (поляков, грузин, армян и т.п.) и ... приступлено к изготовлению прокламаций..."

Перші прокламації були надруковані на гектографі трьома мовами – українською, російською і польською. Але значна їх частина потрапила до рук поліції: студент, який ніс цілу пачку, за підозрілих обставин загинув, потрапивши під дачний поїзд. Отримавши такий речовий доказ, поліція і жандарми розпочали переслідування всіх більш-менш відомих їм активістів студентського руху.

Навіть епіграф прокламації ніс у собі "заклики до повалення державного ладу" – це були рядки з шевченкового "Заповіту" і поеми "Кавказ":

"Повставайте – кайдани порвіте. Борітеся – поборете. За вас сила, за вас воля І правда святая!"

Сам текст також не залишав сумнівів щодо настроїв і намірів її авторів:

"Товариші! Свято столітнього народження Великого Свіця демократії подейно пригнобленою соціально і національно мусить перетворитися в велику політичну демонстрацію. Ті самі, хто катували поета-мужика, а разом з ними і всі народи "од Молдованина до Фінна", заборонили свята страдника.

Ми, українські студенти, соціал-демократи, звертаємось до революційної інтелігенції та студентства всіх народів з закликом підтримати наш протест у формі одноденного політичного страйку по всіх вищих школах м. Києва.

Пам'ять людини, що кров'ю серця і тіла свого заплатила за свій революційний протест Генія, повинна бути святою для кожного, хто відчуває на собі важку руку "царів, неситих шинкарів".

Хай же в цей день об'єднаємось ми під прапором, на якому червоними літерами напишемо: ТАРАС ШЕВЧЕНКО.

...Слава, слава Хортам і ганчам, і псарям. І нашим батюшкам-царям. І це організоване "слава" буде смертю для наших ґнобителів. Товариші, СТРАЙКУЙМО 25 лютого".

Зауважимо, що рядок про "пануючий, божевільний націоналізм" стосувався отого російського, дійсно божевільного шовінізму, що ним були просякнуті будь-які виступи та дії правомонархічних і чорносотенних організацій та діячів, які всіляко підтримували тодішньою державною владою.

Після першої прокламації були видані ще кілька. Цими листівками була обліплена і дальня Київського політехнічного інституту – головного місця зібрань студентів-активістів різноманітних рухів і громадських організацій; багато їх ходило по Університету Святого Володимира, Комерційному інституту і Вищих жіночих курсах. Поліція і жандарми збилися з ніг, намагаючись знешкодити авторів і розповсюджувачів небезпечних закликів. На квартирах і по кутках, де мешкали "неблагонадійні" особи, почалися обшуки і арешти.

У свою чергу, підсилюючи заходи конспірації і організатори заходів. Засідання комітету тепер призначалися за кілька годин до початку, причому кожного разу в новому, "чистому" приміщенні. Утім, судячи з усього, влада активізувала роботу з провокаторами. Тож останнє засідання, призначене на 23 лютого в приміщенні на Несторівській вулиці, було провалене. Не встигли члени

Твори Т.Г.Шевченка в українських літературних альманахах

Вихід друком першої збірки Тараса Шевченка "Кобзар" 18 квітня 1840 року був знаменним подією не лише в історії української літератури, а й в історії самосвідомості українського народу. Відразу після появи збірки його поетичні твори з'являються й на сторінках літературно-художніх альманахів і збірників, підсилюючи те величезне враження, яке справили на українське суспільство "Кобзар".

Саме альманахи – неперіодичні збірники широкого змісту, упорядковані здебільшого за певною тематикою, жанровою чи стильовою ознакою – починають дедалі більше відігравати конструктивну роль у формуванні суспільної свідомості в період становлення нової української літератури. Структурно альманахи містили твори різних авторів, спочатку поезії, оповідання, нариси, а згодом і статті наукового, публіцистичного та літературно-критичного характеру. Такі альманахи являли собою окремі номери журналів, що видавалися одноразово, щорічно або ж час від часу. Їх поява і значне поширення в українській літературі були зумовлені майже повною відсутністю періодичної преси. Деякі з них за популярністю і ступенем поширення в певні періоди випереджають газети і журнали, перебувають на провідних позиціях як у журналістському, так і в літературному процесі. Це "Український альманах", який є першим таким збірником і виданий 1831 року Ізмаїлом Срезневським та Іваном Розковшенком у Харкові, "Український збірник" (Кн. 1 – 2, 1838–1841), заснований також Ізмаїлом Срезневським, "Русалка Дністровая", виданий 1837 року в Будапешті учасниками "Руської трійці" Маркіяном Шашкевичем, Іваном Вагилевичем, Яковом Головацьким, "Сніп", виданий стараннями Олександра Корсуна у Харкові 1841 року та ін.

Були надзвичайно помітними й привертаять значну увагу літературознавців і критиків ті українські альманахи, що містили твори Тараса Шевченка та побачили світ за його підтримки. Їх поява не мала системного характеру, і здебільшого була зумовлена суб'єктивними чинниками, ініціативою та невиспученою енергією окремих культурних діячів. За життя автора його твори виходили в альманахах "Ластівка", "Молодик", "Хата".

"Ластівка" – один із найцікавіших українських альманахів першої половини XIX століття. Ідея його створення належить Григорію Квітці-Основ'яненку, упорядкований він був Євгеном Гребінкою. Насампочатку зібрані матеріали планувалися як додаток до журналу "Отечественные записки". Однак певним намірам українських діячів не судилося здійснитися. Замість запланованих, але заборонених регулярних українських додатків до цього журналу їм вдалося видати в 1841 році у Петербурзі альманах "Ластівка". Робота над його підготовкою розпочалася ще в 1838 році. В редактуванні альманаху брав участь і Тарас Шевченко, який ще тоді видав свої перші твори Євгену Гребінці для публікації в альманасі. Мало який сучасний орган друку мав такий успіх у читачів.

У "Ластівці" вперше побачили світ п'ять його творів – "Причинна" ("Рева та стогне Дніпр широкий..."), "На вічну пам'ять Котляревському" ("Сонце гріє, вітер віє..."), "Тече вода в синє море" (помилково – як продовження елегії "На вічну пам'ять Котляревському"), "Вітре буйний!" ("Вітре буйний, вітре буйний!") і розділ з поеми "Гайдамаки" ("Яремо! Герш-ту! Хамів сину!"), що ввійшов до остаточного тексту під заголовком

"Галайда". Тарас Шевченко подавав до альманаху й уривок з поеми "Тарасова ніч", який було знято цензурою. Поява цих творів у альманасі й роком раніше в "Кобзарі" об'єктивно поклала початок новій добу в історії українського письменства, засвідчила прихід до його лав поета великого обдарування.

Євген Гребінка, завдяки якому відбулося знайомство Тараса Шевченка з українською поезією і відкриття того, що може бути й українське писане та друкване слово, у примітці до вміщеного в альманасі розділу "Гайдамаків" висловив захоплення новими його творами: "Порадував нас торік Шевченко "Кобзарем", а тепер знов написав поему "Гайдамаки". Гарна штука, дуже гарна, така смашна, мовляв, як у спасівку та у жаркий день після обіду гарний кавун! І їси, і ще хочеться, їси, і ще хочеться – і читаєш, і не одірвешся".

Загалом до участі в "Ластівці" були залучені кращі літературні сили. В ній було вміщено уривки з поеми Івана Котляревського "Москаль-чарівник", повість Григорія Квітці-Основ'яненка "Сердешна Оксана", уривок з казки Пантелеймона Куліша "Циган", казка Петра Писаревського "Собака та злодій", байки Левка Боровиковського "Лікар та здоров'я" ("Раз лікар в город одправлявся..."), "Дядько й дячина" ("Мій дядько деколи мене поб'є й полає..."), "Москаль і Мотря" ("Москаль у Мотрі гуску вкрав..."), ліричні вірші Віктора Забіли "Повіяли вітри буйні", Євгена Гребінки "Українська мелодія" ("Ні, мамо, не можна нелюба любити..."), Олександра Афанасьєва-Чужбинського "Прошання" ("Прошай, весела сторона!") та ін., поетичні обробки народних загадок, добірка народних пісень, зібраних Степаном Писаревським, а також інші зразки народної творчості.

Як і альманах "Ластівка", справі популяризації кращих здобутків українського письменства, становлення і розвитку критичної думки довкола проблем подальшого розвитку української літератури служив часопис "Молодик" – український літературно-художній та історико-науковий альманах, який у 1843–1844 роках видавав Іван Бецкий за допомогою Григорія Квітці-Основ'яненка, Миколи Костомарова та ін. Три книжки видано в Харкові й одну – в Петербурзі. Григорій Квітці-Основ'яненко в листі від 22 грудня 1841 року повідомляв Тараса Шевченка про підготовку альманаху під назвою "Молодик" і просив його надіслати для майбутнього видання кілька своїх поезій. Поет незабаром відгукнувся на пропозицію. У "Молодику" за 1843 рік (Ч.2) були опубліковані такі твори Тараса Шевченка: балада "Утоплена" ("Вітре в гаї не гуляє..."), вірші "Думка" ("Тяжко-важко в світі жити..."), "Н.Маркевичу" ("Бандуристе, орле сизий..."). Разом із цими поезіями він надіслав до "Молодика" й уривок із драми "Невеста" – "Песню караульного у тюрми" (тоді її не було надруковано). Ці твори посіли в альманасі центральне місце. На час його виходу у світ Тарас Шевченко вже здобув визнання як автор "Кобзаря", "Гайдамаків", творів, уміщених у "Ластівці". Талант поета оспівано у вірші-присвяті Олександра Афанасьєва-Чужбинського "Шевченкові" ("Гарно твоя

кобза грас..."), вміщеному серед інших поезій альманаху. Відомо, що Тарас Шевченко зацікавився часописом. Одну з книжок "Молодика" він одержав від Степана Бурачека і в листі між 29 і 31 березня 1844 року просив у нього інші випуски. В альманасі опубліковано також твори багатьох українських письменників – поезії Євгена Гребінки "Ліс" ("Хто дівчину любить, той любить і ліс..."), "Пісня" ("Ой у полі на роздолі..."), Михайла Петренка "Вечір" ("Схилившись на руку, дивлюся я..."), "Батьківська могила" ("Покинув нас і нашу матір..."), Якова Щоголіва "Неволя" ("Дайте мені коня мого..."), оповідання Григорія Квітці-Основ'яненка "Перекотиполе", "Підбрехач", казки Миколи Костомарова "Торба", "Лови", збірка "Народные песни", історичні й історико-літературні матеріали.

Літературно-художній альманах "Хата" побачив світ у Петербурзі в 1860 році. Долаючи значні цензурні перешкоди, Пантелеймон Куліш зумів видати часопис. В організації матеріалів до нього взяв найдальнішу участь Тарас Шевченко. Повернувшись із заслання, він повністю занурюється у вир літературного і громадського життя. Першорядне місце у "Хаті" посідає розділ "Кобзарський гостинець". У ньому вперше надруковано добірку поезій Тараса Шевченка під редакційними назвами: "Калина" ("Чого ти ходиш на могилу?"), "Пустка" ("Рано-вранці новобранці"), "На різдво" ("Не додому вночі йдучи..."), "Козацька доля" ("Нащо мені женитися?"), "На Україну" ("Немає гірше, як в неволі..."), "Хатина" ("Не молилася за мене..."), "До зорі. (Із поеми)" (вступ до поеми "Княжна"), "Пісня" ("Ой по горі роман цвіте..."), під авторськими назвами – "Хустина" ("Чи то на те Божа воля..."), "Доля" ("Ти не лукавила зі мною..."). Провідна тема цих творів – болісні переживання самотності, неволі, смутку, розлуки, смерті. 17 січня 1859 року Тарас Шевченко в листі запросив Якова Кухаренка взяти участь у "Хаті" і вже 25 березня 1860 року надіслав йому примірник альманаху.

В альманасі опубліковано байки Євгена Гребінки "Могилки родини", "Ячмін", "Рибалка", "Ведмежий суд", "Мірошник", "Ворона і Ягня", "Віл", "Рожа та Хміль", "Вовк і Огонь", драма Пантелеймона Куліша "Колії", оповідання Марка Вовчка "Чари", Ганни Барвінок "Лихо не без добра", "В осені літо", поезії Якова Щоголіва "Первоцвіт Грекосії" ("Ой у мене був коняка..."), "Поминки" ("Казав козак, казав бурлак..."), "Безталання" ("Де бурлак, іде козак..."), "Безрідні" ("Сідлай коня вороного...") та ін.

Ці видання, а також і ті, що вийшли у світ пізніше, після смерті Тараса Шевченка ("Луна", 1881), сприяли консолідації творчих сил українських письменників, визначали стильові тенденції літератури, підсумовували її здобутки, окреслювали перспективи. Вони містили не лише матеріали поточного літературного процесу, народнопоетичної творчості, а й історичні документи, що служили базою для подальших літературно-критичних студій, досліджень творчості окремих письменників, їх вершинних здобутків. Вони стали свідченням розвитку і успіхів української літератури. Популярності альманахів значною мірою сприяли вміщені в них твори Тараса Шевченка, якому належало відіграти видатну роль в історії української словесності.

С.М.Кривенко, к.ф.н., доцент кафедри української мови, літератури та культури

заворушення в Києві 100 років тому

цього штабу, значна частина яких, до речі, навчалася в Київському політехнічному інституті, зібратися, до кімнати ввійшов великий наряд поліції на чолі з приставом. Почався обшук, але під час першого сум'яття хтось встиг знищити протоколи. Затриманих доправили до Старокиївської дільниці, а звідти – до Лук'янівської в'язниці. Попри відсутність прямих доказів провини і, відтак, доволі гарних перспектив на звільнення, всіх пригнічувало те, що, швидше за все, демонстрацію буде провалено. Проте близько полудня 25 лютого у двір тюрми стали приводити великі партії студентів. Це були перші затримані на Володимирській вулиці учасники велелюдної демонстрації, що лише набирала силу.

Від самого ранку київські студенти почали сходитися в Комерційному інституті (тепер у цьому будинку – Національний педагогічний університет імені М. Драгоманова). За короткий час там зібралось майже 2000 людей, які разом заспівали "Вічна пам'ять" і почали розкидати прокламації.

Водночас мітинги збиралися й біля Володимирського та Софійського соборів, причому участь у них брала не лише молодь. На вулицях з'явилися поліція і козаки, які нагайками намагалися розігнати протестувальників. Взагалі, як видається, спочатку виступи мали доволі розрізнений характер і відбувалися в різних частинах міста. Свідченням цьому є спогади одного з учасників тих подій, колишнього студента КПІ П.Котова:

"Володимирський собор охоронявся патрулем кінноти, але маса демонстрантів у декілька тисяч чо-

ловік оточила останній і тиснулася туди – була неділя і церковний процес йшов повним темпом. Піп на іронічну пропозицію втік за вітар, а присутні проспівали "Заповіт"... Теж відбувалося й біля нового костюлу на В.Васильківській; панахиду було відправлено лише в зв'язку з тим, що заборона торкалася православної служби".

Оголошення, що служби не буде, учасники виступів побачили і на дверях Софійського собору. Тому звернулися до священників з проханням все ж таки відправити панахиду по Шевченку. Отримавши відмову, велелюдне зібрання знов почало співа-

ти "Вічну пам'ять" просто на вулиці. До них приєдналися працівники заводів, дрібних майстерень і друкарень, які також вийшли на страйковий мітинг на площі Богдана Хмельницького. Після цього їх спільна колона рушила у зворотному напрямку. На розі Ірининської та Володимирської вулиць людей спробував зупинити поліцейний наряд. Їх без розбору хапали і відправляли до поліцейних дільниць. Проте це нікого не зупинило. Маніфестанти пройшли до Прорізної, звернули на Пушкінську, звідти – на Фундуклеївську (нині Богдана Хмельницького), після чого почали спускатися на Хрещатик. На розі

Фундуклеївської та Терещенківської їх чекала сутиха за студентами-членами чорносотенної організації "Київське патріотичне товариство молоді "Двохголовий Орел", які намагалися організувати контрдемонстрацію (чи, як нам нині звичніше, антидемонстрацію). Ще зранку біля пам'ятника Столипіну навпроти Миської думи (була розташована посеред нинішнього Майдану Незалежності) вони під орудою студента Університету Святого Володимира Голубєва влаштували свій мітинг, де той підняв над натовпом російського триколора, утім після тривалих суперечок з поліцією трохи заспокоїлися. Проте ненадовго. Хтось з цих "анти-" завола "Да здравствует единая, неделимая Россия! Ура!", але у відповідь отримав свист, шикання і крики "Долой! Долой!" Деякі свідки, яких згодом допитували про ці події, стверджували, що можна було почути і радикальніші гасла – "Долой Россию!" і "Хай живе самостійна Україна!" Іншого студента-монархіста, який вигукнув "Долой Шевченка!", учасники ходи просто побіли.

Недовзі до маніфестантів приєдналася велика група робітників одного з найбільших київських підприємств – Південно-російського заводу, яка рухалася з боку Великої Васильківської вулиці. Демонстрація набула відчутно політичного характеру. Близько третьої години дня знов з'явилися активісти "Двохголового Орла". Сутихи стали серйознішими. Зустрівшись з демонстрантами, які вшановували пам'ять Кобзаря, "двоглавці", як їх називали

в Києві, демонстративно порвали портрет Шевченка. Розпочалася білка, з обох боків полетіло каміння. Усе б скінчилося великою кров'ю, якби у справу знов не втрутилася поліція.

Заворушення тривали впродовж усього дня. До самого вечора поліція хапала їх учасників. Затриманими були переповнені усі міські дільниці. Владі вдалося вгамувати демонстрантів лише за допомогою військ.

Наступного дня, у річницю смерті Шевченка, виступи відновилися. Щоправда, з огляду на вжиті жандармами і поліцією заходи, демонстрантів було помітно менше. Однак і тут не обійшлося без бійок між тими, хто вшановував пам'ять Кобзаря, і його ненавистниками. Особливо активним був знов-таки "Двохголовий Орел" та його невгамовний очільник Голубєв. Власне, члени цього товариства, озброєні дрючками і нагайками, вдавалися до відвертих провокацій. Зауважимо, що при цьому жодного з цих "активістів" поліція так і не затримала. А от студентів КПІ та інших київських вишів, які брали участь у вшануванні пам'яті Шевченка, чи, як писали чорносотенні газети, "мазепинських демонстрацій", опинилося "у Лук'яна" чимало...

Слідство за фактами масових заворушень і їхніми обставинами тривало чотири місяці і було закрито всього за місяць до початку Першої світової війни. За оцінками істориків, ці події стали останніми значними антиурядовими виступами в Києві перед революцією.

Дмитро Стефанович

Жандарми на могилі Т.Г. Шевченка у Каневі, 1914 р.

Студентська конференція "Пам'ятники Т. Шевченку в світі"

27 лютого 2014 року кафедра української мови, літератури та культури провела науково-практичну конференцію на тему "Пам'ятники Т.Г. Шевченку в світі". Участь у ній взяли студенти ФІОТ та ІПСА.

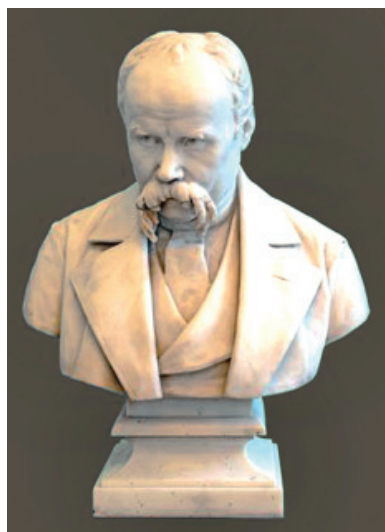
Нелегке життя випало на долю Тараса Шевченка, 200-річчя якого відзначаємо цього року. Складною була й доля багатьох пам'ятників, встановлених на його честь. Їх заборонили і нищили російські жандарми та білогвардійські офіцери, австрійські чиновники та польські поліції, угорські шовіністи та німецькі фашисти. Не завжди лояльно до них була й радянська влада.

Студент 4-го курсу ФІОТ Владислав Грунт зробив доповідь про мармурове погруддя Кобзаря роботи скульптора В. Беклемішева, яке було встановлено в 1889 році у Харкові з ініціативи Христини Алчевської. Учасники дізналися про те, що свого часу цей бюст іменували "нелегальним пам'ятником Кобзарю".

Також цікавою була доповідь студентки ФІОТ Юлії Агеєнко про пам'ятник, встановлений Т. Г. Шевченку у Москві. Авторами монументу були три українські скульптори: М. Грицюк, Ю. Синькевич, А. Фуженко. Уряд Хрущова дійсно "догнав і перегнав Америку", відкривши московський пам'ятник 10 червня 1964 року – на 17 днів швидше, ніж американці. Зауважимо, що проти образу Тараса Шевченка у "шинелі-крилатці", запропонованого авторами московського пам'ятника, виступила низка інтелектуалів і представників української інтелігенції, зокрема поети М. Рильський та П. Тичина, адже свідчень, за якими б Тарас Шевченко носив одяг такого крою, не існує. Однак "окрилений" образ поета було затверджено московським начальством, зокрема особисто Микитой Хрущовим.

Конференція залишила гарні емоції в її учасників. У планах кафедри, враховуючи побажання студентів, надалі проводити такі заходи.

Л.М. Сидоренко, Н.В. Тільняк,
викладачі кафедри української мови, літератури та культури

Погруддя Т.Г. Шевченка роботи скульптора В. Беклемішева, 1889 р.

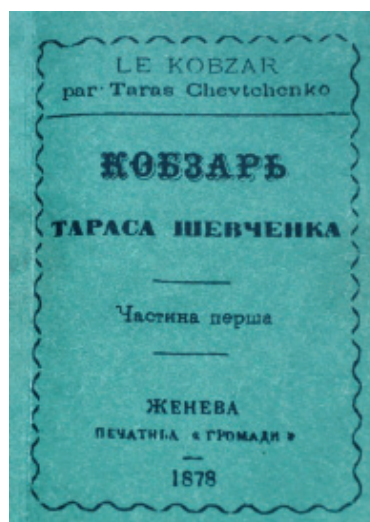
3-поміж безлічі видань "Кобзаря" Т.Г. Шевченка привертає увагу перше його мініатюрне видання, видруковане в Женеві 1878 року, форматом 55 x 85 мм українською мовою, тиражем 1000 прим. у друкарні "Громади". Друкарня ця була заснована М.П. Драгомановим, який, емігрувавши з Російської імперії, активно займався виданнями позацензурних творів українських учених та письменників. Його альманах "Громада", що мав 5 випусків за 1878–1882 рр., став відомим суспільно-політичним виданням за кордоном. У ньому популяризувалися твори Панаса Мирного, Т. Шевченка, М. Павлика, С. Подольського, Ф. Вовка, М. Драгоманова, І. Франка та інших.

Чому виникла ідея видати мініатюрне зібрання творів Т. Шевченка? Причиною став сумнозвісний циркуляр міністра внутрішніх справ П. Валуєва, яким заборонялося друкувати книжки та періодичні видання "малоросійським наречієм", здійснювати постановку театральних вистав. Заборона ця була підтверджена ще й так званим Емським указом 1876 року царя Олександра II. Ним "соизволялось не допускать ввоза в пределы Империи без особого на то разрешения Главного Управления по делам печати каких бы то ни было книг и брошюр издаваемых за границею на малороссийском наречии".

Повна заборона на українську мову, яка до 1905 року навіть не визнавалася окремою слов'янською мовою, штучно гальмувала її розвиток. Українські вчені, науковці як могли чинили спротив такому закону і всіляко сприяли друкуванню суспільно-політичної, художньої, наукової літератури українською мовою. Саме у друкарні "Громади" і стала можливою підготовка і видання Женевського "Кобзаря" Т.Г. Шевченка. До цієї ро-

боти активно долучилися Федір Вовк – український антрополог, археолог, етнограф, фольклорист, професор Київського університету та Антон Ляхоцький (псевдонім "Кузьма") – відомий український друкар, який брав активну участь у громадському житті української еміграції.

"Кобзар" із Женеви

Готуючи видання, Ф. Вовк відібрав двадцять найбільш антимонархічних та антиклерикальних, заборонених цензурою творів поета. Один вірш збірки "Мій боже милий, знову лихо" був надрукований уперше. Інші побачили світ у Росії без купюр лише після революції 1905 року. Були й такі, що хоча і публікувалися в Росії, були пошматовані цензурою.

Постало питання про те, як завезти книжечку в Росію, оминувши митні кордони. Рішення було знайдене: транспортувати книжки разом з пакунками цигаркового паперу "Awadi", який користувався величезним попитом у курців усього світу і продавався також у Росії. Мініатюрний розмір "Кобзаря" відповідав розміру пакунку 55 x 85 мм. Кожну книжечку загортали в обгортку цигаркового паперу і вкладали між справжніми пакунками з папером так, що навіть при відкритті посилок книжечку неможливо було відрізнити від стосика паперу. Таким чином всі посилки з дорожнім вкладом минули митні кордони і були вчасно доставлені в Україну на роковини Т.Г. Шевченка. Збірочка містила не лише "крамольні" вірші Шевченка.

Це видання укладачі доповнили важливими додатками. Замість титулу подали присвяту "Нашим землякам на Україні – на роковини Шевченка. 26 лютого 1878 року – Кузьма і Сірко видавці". Далі був передрукований текст принизливого Емського акту 1876 року без змін. Лише до підпису "Начальник Гол.-Упр. в справах друку Григор'єв" видавці іронічно додали: "професор університету". Після нього було вміщено передмову про життя і творчість поета, яку написав Ф. Вовк.

Видання стало помітним явищем. І. Франко так відгукнувся на нього: "Свій мініатюрний "Кобзарик" зробив свого часу велику сенсацію в Галичині і тисячами примірників був перевезений до Росії, бо його примірники можна було сховати в кишені".

Таким чином, Женевський "Кобзар" став унікальним виданням у серії видань "Кобзаря" різних періодів.

Олена Онуфрієнко,
завідувач кафедри української мови, літератури та культури

Календар заходів у НТУУ "КПІ", присвячених 200-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка

Час та місце	Захід
13.03.2014 р. Початок о 16.00, Центр консолідації студентів	Конкурс декламаторів творів Тараса Шевченка (виступ студентів перед журі, нагородження переможців, круглий стіл)
14.03.2014 р. Початок о 16.00, Зала засідань Вченої ради	Літературний вечір поезії пам'яті Т.Г. Шевченка (відкриває та проводить В.В. Іващенко, виступи студентів, викладачів та гостей)
19.03.2014 р. Початок о 16.00, корпус № 7, ауд. № 514	Стіл-презентація спільно з Інститутом літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України «Шевченківська енциклопедія: минуле, сучасне, майбутнє» для студентів гуманітарних факультетів ВНЗ м. Києва (виступи митців та професорів з презентацією творів)
25.03.2014 р. Початок о 16.00, Картина галерея (ЦКМ)	Відкриття мистецької виставки творів студентів і співробітників НТУУ «КПІ» «Свою Україну любіть» (урочисте відкриття виставки, виступи гостей, презентація творів авторами)
27.03.2014 р. Початок о 14.00, хол корпусу № 7	Відкриття студентського фотоконкурсу «Таланти КПІ» (урочисте відкриття, огляд творів, презентація тематик, виступи гостей)
9.04.2014 р. Зал № 12 Національної технічної бібліотеки	Науково-практична конференція студентів «Феномен Тараса Шевченка в контексті розвитку української культури» (відкриття, наукові доповіді студентів, презентація досягнень)
15.05.2014 р. Початок о 16.00, Центр консолідації студентів	Літературний конкурс студентів та викладачів НТУУ «КПІ» «Ну що б, здавалося, слова...» (представлення творів, виступи, обговорення, нагородження переможців)

Графік проведення екскурсій студентів НТУУ «КПІ» до філії Національного музею Т.Г. Шевченка

(м. Київ, пров. Тараса Шевченка, 8-а)

Дата	Факультет	Курс	Час	Відповідальний викладач
20.03.2014 р.	ФМФ	4	15.00	О.І.Карбовська
25.03.2014 р.	ІФФ	4	15.00	С.П.Денисюк
31.03.2014 р.	ВПП	4	15.00	С.М.Кривенко
03.04.2014 р.	ТЕФ	1	15.00	Н.Г.Веселка
08.04.2014 р.	ВПП	4	15.00	С.М.Кривенко
23.04.2014 р.	ЗФ	2	15.00	К.В.Решетиллов
12.05.2014 р.	ІЕЕ	1	15.00	В.В.Завадська

Валерій Гаврилович ЖМУРКО

З глибоким сумом сповіщаємо, що 28 лютого 2014 року на 76 році після тяжкої хвороби пішов з життя ветеран НТУУ "КПІ", колишній начальник патентного відділу – відділу промислової власності Валерій Гаврилович Жмурко.

Народився Валерій Гаврилович у 1938 році у місті Києві в сім'ї службовців. У 1960 році закінчив хіміко-машинобудівний факультет КПІ. Після закінчення КПІ працював у СКБ заводу "Більшовик", потім в НДІ надтвердих матеріалів. З 1968 року – в Київському політехнічному інституті.

Уже з 1963 року В. Г. Жмурко залучається до патентної справи та виконує обов'язки начальника патентного бюро заводу "Більшовик". З 1966 по 1968 рік навчається в Центральному інституті підвищення кваліфікації керівних працівників з патентознавства і потім обіймає посаду начальника створеного в 1968 році патентного відділу КПІ.

В. Г. Жмурко правильно організував патентну роботу, що дозволило КПІ стати однією з провідних у колишньому СРСР організацій у галузі винахідництва. Він був членом Науково-технічної ради із зовнішньо-економічних зв'язків, організував і проводив переговори з інофірмами через організацію "Внештехніка", "Лицензторг", "Укрімпекс" у пошуках партнерів та для встановлення прямих зв'язків, оформлення договорів на науково-технічне співробітництво, для продажу контрактів та ліцензій.

У період переходу до ринкових відносин він успішно впроваджує разом з співробітниками відділу промислової власності національне законодавство України з питань охорони промислової власності з метою активізації винахідницької діяльності в нових умовах.

В. Г. Жмурко мав друковані праці, присвячені вивченню та забезпеченню патентоспроможності та патентної чистоти науково-дослідних та конструкторсько-технічних робіт.

Упродовж десятиліть роботи в КПІ В. Г. Жмурко завжди активно сприяв винахідницькій діяльності, за що неодноразово отримував подяки та захоплення.

До останніх днів життя Валерій Гаврилович був незамінним помічником співробітників та студентів у патентній справі, ініціював та сприяв створенню багатьох розробок та винаходів.

У пам'яті колег В. Г. Жмурко назавжди залишиться великим професіоналом справи, наполегливим та цілеспрямованим співробітником, енергійною, оптимістичною та чуйною людиною, надійним товаришем.

Колеги, друзі

«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІК»

газета Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»

<http://www.kpi.ua/kp>

✉ 03056, Київ-56
проспект Перемоги, 37
корпус № 1, кімната № 221
✉ gazeta@kpi.ua
☎ гол. ред. 406-85-95; ред. 454-99-29

Головний редактор
В.В.ЯНКОВИЙ

Провідні редактори
В.М.ІГНАТОВИЧ
Н.Є.ЛІБЕРТ
Д.Л.СТЕФАНОВИЧ

(керівник прес-центру
НТУУ «КПІ»)

Дизайн та комп'ютерна верстка

І.Й.БАКУН
Л.М.КОТОВСЬКА

Комп'ютерний набір
О.В.НЕСТЕРЕНКО

Коректор
О.А.КІЛІХЕВИЧ

Ресстраційне свідоцтво Ki-130
від 21. 11. 1995 р.

Друкарня ТОВ «АТОПОЛ»,
м. Київ, бульвар Лепсе, 4
Тираж 2000

Відповідальність за достовірність інформації несуть автори.
Позиція редакції не завжди збігається з авторською.